

Overweging 19 mei 2013

Aangeraakt door de Geest

Lezingen: Joël 2, 28-32; Handelingen 2, 1-11; Johannes 20, 19-23

Bij de voorbereiding op deze overweging kwam mij de tekst van een kort lied in gedachten, geschreven door Marijke de Bruijne en door Chris van Bruggen op muziek gezet. Ik citeer het even: *"wie door de geest is aangeraak begint opnieuw te leven en geeft dit door, een lopend vuur, een lichtend spoor trekt door de wereld, zet de mens in vuur en vlam, verenigt tot gemeenschap. Een lange optocht door de tijd op weg en werkend aan een rijk van volmaakte vreugde"*.

Vandaag vieren we Pinksteren als het feest van de vervolmaking van Pasen. Na zeven maal zeven dagen, op de vijftigste dag van Pasen vieren we dat hetgeen met Pasen is gebeurd, voltooid wordt. Dit is meerlagig en rijk aan symboliek. Het teken van hoop op waarachtig leven wordt op Pinksteren in de Geest voltooid. Het hoopvolle geloof wordt tot volkomen vreugde. Het aanvankelijke onbegrip over het afscheid verandert in de vreugde van een nieuwe aanwezigheid. Een ervaring die nieuw elan geeft en die een opdracht inhoudt die alle volken aangaat.

Traditiegetrouw wordt Pinksteren beschouwd als de viering van het ontstaan van de kerk. We kunnen dat echter niet zo verstaan dat de kerk op Pinksteren gesticht is, maar eerder zo dat de kerk hetgeen op Pinksteren aan de leerlingen gebeurt herkent als haar oorspronkelijke ervaring. En dan met name de beschrijving in de Handelingen. Tegelijk doen we er goed aan te beseffen dat er niet maar één tekst is waarin de kerk iets van haar oorsprong herkent. De kerk herkent zich op mystieke wijze ook in het water en bloed dat aan het kruis uit de zijde van Jezus vloeit. En eveneens als volk onderweg in het exodusverhaal. Bovendien heeft de kerk een eigen historische dynamiek die niet zonder meer op de Bijbel is terug te voeren.

Daarom is het goed om naar die beschrijvingen te kijken om te zien wat er gezegd wordt en wat het zou kunnen betekenen. Vandaag hebben we er twee gehoord, een uit de Handelingen van de Apostelen en een uit het evangelie volgens Johannes. Zij gaan over de universaliteit van de heilsboodschap en over de weg waarlangs deze wordt aangezegd, over de doelgroep en de methode zou je kunnen zeggen.

Ook al is de tekst van de Handelingen van de Apostelen eerder geschreven dan die van Johannes, komt in de verhaallijn de gebeurtenis van het evangelie voor die van de Handelingen.

In het evangelie verschijnt Jezus op de avond van de eerste dag van de week aan zijn leerlingen. Het is de derde dag van zijn dood, de dag waarop het graf leeg werd aangetroffen en Maria Magdalena een ontmoeting met de levende Heer heeft gehad, de dag van de opstanding, de eerste dag van een nieuwe schepping. Het is de avond van de angst en de leerlingen houden zich schuil. Er is op het moment dat Johannes zijn verhaal doet, al een scheiding ontstaan tussen de aanhangers van Jezus en de overige Joden. Dat kun je zien aan het feit dat de volksgenoten van de discipelen als de Joden worden aangeduid. Maar de kracht van Jezus breekt door hun angstige geslotenheid heen en Hij komt in hun midden met zijn vrede. De herkenning van de Levende Heer in hun midden brengt vreugde bij de leerlingen. Angst slaat om in vreugde. Door de ervaring van de aanwezigheid van Christus en door diens boodschap van vrede. Shalom als kenmerk van de aanwezigheid van Christus. Dat is belangrijk: vrede en gerechtigheid gaan de Messias vooruit. Deze kunnen niet zonder verzoening tot stand gebracht worden. Innerlijke en uitwendige verzoening. In vrede leven met jezelf en met je naaste. En wie je naaste is, had Jezus al eerder duidelijk gemaakt. Het is ieder die je op je pad tegenkomt en ieder

voor wie jij je als een naaste gedraagt.

Angst, evenals agressie, scheidt verdeeldheid. Het deelt de wereld in naar daders en slachtoffers, naar schuldeisers en schuldenaren. Een verdeelde wereld is niet Gods wereld. Een Paaswereld is een verzoende werkelijkheid. Een verzoende wereld is een wereld waar vreugde heerst. Vreugde is de psychisch-emotionele kant van Verrijzenisgeloof, zou je kunnen zeggen.

Om verzoening waar te maken, en daardoor vrede en vreugde te ervaren, hebben we alle geestkracht nodig die we maar krijgen kunnen. Verzoening is Paasverwerkliking. Dat wordt in het verhaal van Johannes duidelijk gemaakt al op de eerste dag van de verrijzenis. De Paasopdracht die Jezus aan zijn leerlingen geeft is vergeving en daarvoor blaast Hij zijn Geest over hen uit, als op de eerste dag van de schepping, toen Gods geest over de wateren zinderde. Zo worden de leerlingen een nieuwe schepping en ontstaat er een nieuwe scheppingsorde. Die van Gods Rijk. Daarvan zijn de leerlingen de boden en de getuigen, door vrede aan te kondigen en verzoening te bewerken in de wereld. En dat is ook de taak van de kerk.

Het eerste woord van de constitutie over de rol van de kerk in de moderne wereld van het Tweede Vaticaans Concilie (niet alles wat uit Rome komt is slecht) is "vreugde". Ik citeer: *"De vreugde en de hoop, het leed en de angst van de hedendaagse mens, vooral van de armen en van alle lijdenden, zijn ook de vreugde en de hoop, het leed en de angst van Christus' leerlingen; en er is niets echt menselijks, of het vindt weerklank in hun hart. Want de gemeenschap van Christus' leerlingen bestaat uit mensen, die, in Christus verenigd, door de Heilige Geest worden geleid op hun pelgrimstocht naar het Koninkrijk van de Vader en die de opdracht hebben om de heilsboodschap aan allen door te geven. Zodoende voelt zij zich werkelijk en nauw verbonden met de mensheid en haar geschiedenis."*

Heil moet alle mensen tot vreugde voeren. Pas dan is ook de vreugde van Christus volkomen, wanneer allen één zijn. Dit betekent niet dat alle mensen per se lid moeten worden van de kerk. Tegelijk moet de kerk haar werkzaamheid niet beperken tot haar leden. Zij heeft een taak in de wereld. En die taak is gelegen in de dienst van de verzoening.

De universaliteit van de heilsboodschap wordt duidelijk gemaakt door de woorden van de Handelingen.

Ook hier is sprake van tekenen van Gods Geest, windvlagen en vuur. De leerlingen, inmiddels aangevuld met Mattias, worden vervuld van die Geest. Gedreven door die Geest spreken zij over de grote daden van God. Zij profeteren en ieder verstaat de boodschap. Kennelijk verwoorden zij een universeel verlangen. Jeruzalem wordt afgebeeld als een internationale metropool waar Joden van de hele bewoonde wereld aanwezig zijn, maar ook bekeerlingen en andersgelovigen. Allen horen de leerlingen spreken in hun eigen taal. Het optreden van de leerlingen wordt gekenmerkt door geestdrift en vrijmoedigheid. Onder toehoorders heerst nog de verwondering. Na deze gebeurtenis zal Petrus het woord nemen en het gedeelte van Joel citeren dat we in de eerste lezing hebben gehoord. Daarin interpreteert hij het profeteren van de leerlingen als een teken van de laatste dagen voor de definitieve komst van de Messiaanse tijd en geeft een uitleg van oud-testamentische teksten door de bril van zijn geloof in Jezus als de Christus.

Maar ook zonder de toelichting van Petrus bevat de lezing betekenisvolle woorden. Allen horen hen spreken in de eigen taal. De boodschap is voor alle volken, strekt zich uit tot de hele bewoonde wereld. Als ik ik zeg: tot de gehele bewoonde wereld, dan is dat in het Grieks: kat'holèn oikoumenèn, katholiek en oecumenisch. Het is niet de bedoeling dat men zich de heilsboodschap van Jezus exclusief toe-eigent. Een kerk is maar

waarlijk katholiek wanneer zij leeft vanuit het besef dat het heil dat in Christus is geopenbaard, bestemd is voor alle volken van de gehele aarde. En zij is ten diepste oecumenisch wanneer zij niet leeft uit een "wij en zij houding", maar uit het besef dat wij allen samen en gelijkelijk in het verlossingswerk delen.

Hierin wordt meteen ook duidelijk wat het belang is van verzoening. Pinksteren is een aansporing tot universele verbondenheid. Het is de moed om over de grenzen van taal en cultuur heen het verlangen naar heil in iedere mens te herkennen en erkennen. Het is de ervaring dat het Christus is die met zijn Geest door onze barrières heen breekt. Het is de roeping van iedere gelovige om profetisch in de wereld te staan.

Is de betekenis van Pasen vooral gelegen in de existentiële hoop, Pinksteren betekent dat die hoop aanleiding geeft tot een eschatologische vreugde die universeel gedeeld wil worden. Pasen is niet volledig wanneer het niet alle mensen ten goede komt. Pinksteren is daarmee de volheid van Pasen. De vijftigste dag verwijst immers naar het jubeljaar als afbeelding van de messiaanse tijd.

Wie door de Geest van God is aangeraakt kan niet anders dan dit meedelen, doorgeven aan anderen. De vreugde en innerlijke vrede móeten wel geuit worden en zij willen niemand uitsluiten.

Drie jaar geleden werd bij het internationale congres van Oud-Katholieken de vreugde gethematiseerd als kenmerk van kerk zijn en christelijk leven. Michael Bangert citeerde daar de tweede brief van Paulus aan de Korinthiërs, waar hij zegt geen meester te willen zijn over hun geloof, maar wil bijdragen aan hun vreugde. Jezus zelf zegt in zijn afscheidstoespraak dat hij verlangt dat zijn leerlingen delen in zijn vreugde, opdat hun vreugde volkomen zou zijn. Daartoe schenkt Hij zijn Geest. Als remedie tegen twijfel, angst, verdeeldheid, onverschilligheid en gebrek aan vertrouwen. Om ons te ondersteunen in het geloof en in de waarachtige vreugde.

De vreugde die het kenmerk is van het geloof dat de tijd is vervuld en wij in vrede mogen leven onder het aspect van de messiaanse tijd. Moge de Geest daarvan ons doordringen. Amen.